I. Akmens amžiaus ir ankstyvojo metalų laikotarpio objektai
Stone Age and Early Metal Period Sites

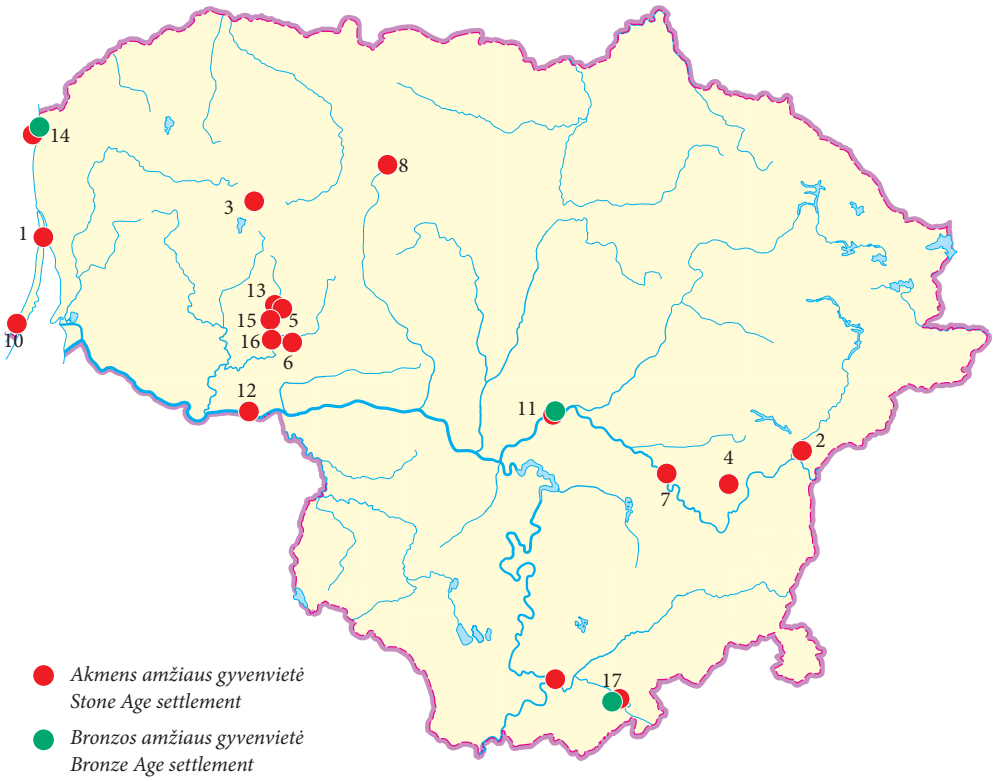

1. *Alksnynė*
2. *Ažutakis*
3. *Daktariškė*
4. *Dūkšteliai*
5. *Kalniškiai*
6. *Karklotė*
7. *Kernavė (žr. II)*
8. *Lieporiai (žr. II)*
9. *Merkinė (žr. IX)*
10. *Nida*
11. *Pabartoniai (ir bronzos)*
12. *Pagulbiniai*
13. *Simėnai*
14. *Šventoji (ir bronzos)*
15. *Vėluikiai*
16. *Užkerteniai*
17. *Zervynos (ir bronzos)*

Ugnius Budvydas

Pagulbinių akmens amžiaus gyvenvietė

2014 ir 2016 m. TIM atliko žvalgomuosius tyrimus Pagulbinių spėjamo kapinyno vietoje (Jurbarko r., Viešvilės sen.). Paminklo vieta aptikta atsitiktinai, 2013 m. tyrimų autoriui kartu su monografijos „Viešvilė“ vyr. redaktoriumi sudarytoju A. Sinkevičiumi lankantis Viešvilės miestelio apylinkėse. Pagulbinių kaimo P dalyje (1,1 km į V nuo artimiausios Pagulbinių kaimo sodybos), Baltupėnų miško pakraštyje, nedidelės smėlio pustomos kalvelės paviršiuje (viršutinė Nemuno senvagės terasa) buvo aptikti keli degintiniai žmonių kaulai.

Per dvejus tyrimų metus ištirtos 9 perkasos (bendras 90 m² plotas). Kapinyno taip ir nepavyko aptikti, tačiau buvo lokalizuota akmens amžiaus gyvenvietė. Dviejose perkasose (4, 9) po pilku maišytu smėliu (arimas) buvo aiškiai išskirtas šviesiai pilko degėsingo smėlio sluoksnis. Fiksuotas 10–15 cm storio horizontas, pamažu plonėjantis Š bei V kryptimis. Sluoksnis vientisas, be jokių intarpų. Jame rasta 12 titnaginių nuoskalų, skelčių, skeveldrų, skaldytinio nuoskalos fragmentas ir kt. (1 pav.). Radiniai abiejose perkasose rasti įvairiame išskirto horizonto gylyje, aiškių koncentracijų nesudarė. Dalis radinių stipriai apdegę. Išskirtas sluoksnis bei radiniai datuojami vėlyvuoju mezolitu. Įžemis fiksuotas 25–38 cm gylyje (H_{abs} 16,92–17,05 m).

Tyrimų metu žemės paviršiuje taip pat buvo užfiksuotos išpustytų degintinių kaulų vietos. Kaulai pasklidę apytiksliai 2700 m² plote, daugiausia jų aptikta aukščiausioje kalvelės dalyje, tarp perkasų 2, 3 ir 4. Antropologiniai tyrimai patvirtino, kad kaulai priklauso sudegintiems žmonių palaikams. Paviršiuje taip pat atsitiktinai rastos kelios titnago nuoskalos ir dvi lipdytų puodų šukės. Keramika su stambiomis grūsto akmens priemaišomis. Konstatuota, jog akmens amžiaus gyvenvietės aplinkoje buvęs kapinynas tikriausiai suardytas ariant ar natūralių gamtos procesų. Nors kultūrinis sluoksnis išlikęs fragmentiškai, bus siūloma akmens amžiaus gyvenvietę įtraukti į NKVR.

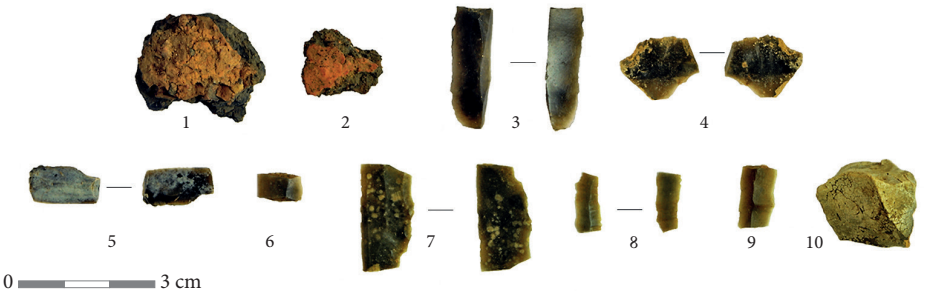

1 pav. Pagulbinių akmens amžiaus gyvenvietėje aptikti radiniai: 1–2 – molinių puodų lipdytų sienelių fragmentai; 3 – viršutinė titnaginės skeltės dalis; 4 – titnaginės skeltės nuoskala; 5–7 – taisyklingos titnaginės skeltės vidurinė dalis; 8–9 – titnaginės skeltės viršutinė dalis; 10 – skaldytinio nuoskalos fragmentas. U. Budvydo nuotr.

Fig. 1. Finds discovered at the Pagulbiniai Stone Age settlement: 1–2 – body fragments of hand built earthenware pots; 3 – the distal end of a flint blade; 4 – a piece of a flint blade; 5–7 – the distal end of a symmetrical flint blade; 8–9 – the distal end of a flint blade; 10 – a core flake fragment.

Archeologinių tyrimų metu rasti radiniai buvo perduoti saugoti TIM.

Pagulbiniai Stone Age Settlement

In 2014 and 2016, field evaluations were conducted at the suspected site of Pagulbiniai cemetery (Jurbarkas District). During the two investigation seasons nine trenches (a total of 90 m^2) were excavated and a Stone Age settlement was located. Beneath the plough layer in two trenches (4, 9) was clearly distinguished a 10–15 cm thick layer of light grey charcoally sand, which contained flint flakes (12 items), blades, slivers, a core flake fragment, etc. (Fig. 1). Some of the finds were badly charred. The distinguished layer and finds date to the Late Mesolithic.

Mindaugas Grikpėdis

Žvalgomieji tyrimai Zervynose

2016 m. Zervynų kaimo gyvenvietės (UK 10305, Varėnos r.) Š dalyje, t. y. teritorijoje, esančioje į Š nuo Ūlos upės, planuojamų įrengti priešgaisrinės signalizacijos, projektuojamų kabelių tranšėjų vietose buvo atlikti žvalgomieji tyrimai (1 pav.). Archeologiniai tyrimai Zervynų kaimo gyvenvietėje iki šiol nevyko. Už 120 m į P nuo numatomos tirti teritorijos, kairiajame Ūlos upės krante yra Zervynų senovės gyvenvietė (UK 3668), o 120 m į V nuo pastarosios ribų, dešiniajame Ūlos krante yra senovės gyvenvietės II (UK 22653) teritorija. Abu šie paminklai plačiau netyrinėti. Rašytiniuose šaltiniuose Zervynų kaimas pirmąkart paminėtas 1742–1748 m. Merkinės gimimo metrikų knygose, kai užregistruota 10 naujagimių iš Zervynų. 1765 m. inventoriuje pažymima, kad kaime gyveno apie 13 šeimų. Kadangi tai jau visai nemažas skaičius, manoma, kad kaimas galėjo būti įkurtas kiek anksčiau, t. y. XVII a. pabaigoje – XVIII a. pradžioje (Tyla A., Iš

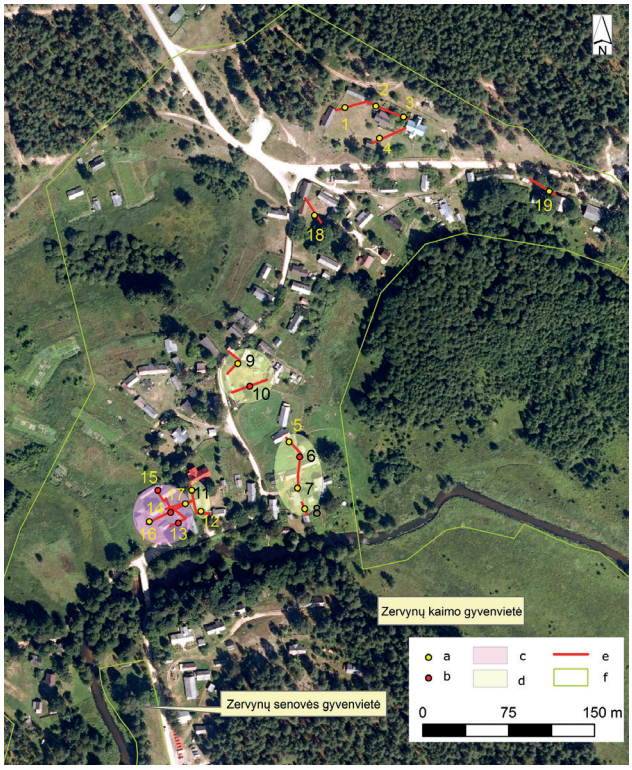

1 pav. Situacijos planas: a – šurfai, kuriuose neaptikta archeologinių vertybių; b – šurfai, kuriuose aptikta priešistorinių titnago bei keramikos radinių; c – teritorija, kurioje rekomenduojama atlikti detaliuosius tyrimus; d – teritorija, kurioje rekomenduojama atlikti archeologinius žvalgymus; e – projektuojamos kabelių tranšėjos; f – kultūros vertybių teritorijos. M. Grikpėdžio brėž.

Fig. 1. Situation plan: a – test pits with no archaeological finds; b – test pits with prehistoric flint and pottery finds; c – territory where an excavation is recommended; d – territory where field surveys are recommended; e – planned cable trenches; f – territory of the cultural property.